

Boet-zangen ter gelegenheid en gedachtenis van den geduchten water-vloed des jaars 1799

<https://hdl.handle.net/1874/36486>

BOET-ZANGEN

TER GELEGENHEID
EN GEDACHTENIS
VAN DEN
GEDUCHTEN

WATER - VLOED

DES JAARS
M D C C X C I X,
D O O R

A. MANDT.

PREDIKANT TE GORINCHEM.

te GORINCHEM,

bij JOHANNES van der WAL.

Boekhandelaar en Drukker op den Langendijk.

*HEERE! — door uwe grimmigheid worden wy
verschrikt. — Gy stelt onze ongerechtigheden voor U,
onze heimelyke [zonden] in het licht uwes aanschyns. —
Wie kent de sterkte uwes toorns, en uwe verbolgenheid,
naar dat Gy te vreezen zyt? —*

MOZES.

E E R S T E Z A N G.

HET TREUR-TONEEL VAN DEN VLOED.

Aanbiddelijke Majesteit!

Die, op den vryen wenk van onbegrensd vermoogen,
 Door 't ongemeeten ruim der wyde hemel-boogen,
 Den teugel van 't heel-al bestuurt, met wys beleid;
 Deeze aarde, een stip van uwe werken,
 Doet Ge ook het grootsch bestek van magt en goedheid
 merken,

Dan stroomt weldaadige overvloed,
 Daar Ge uwen voet-stap zet, door keur van zegeningen,
 En doet het dankbaar hart, op blyden lof-toon, zingen;
 Dan treedt, op hoog bevel, de bleeke tegenspoed
 Voor 't vlammend oog der Godheid heenen,
 En wisselt vreugde-zang met naar geklag en weenen.

Uw goedheid, door onze euveldaên,
 Op 't onbeschaamdst getergd, slaat dan aan 't straffend
 wreken,
 Gebiedt al 't schepseldom voor 't hoogste recht te spreken;
 De bittere alssem-vrucht van 't schendend God-versmaên;
 Daar langmoed, door het zondig woelen
 Getart, ons 't bang gevaar al golvend toe doet spoelen. —

Myn zuchtend, schuldig Vaderland!
 Gewaarfchouwd, door een reeks van wel-verdiende plaagen,
 Die 't merk van strenger straf, op 't dreigend voorhoofd,
 draagen,
 Hoe deerlyk is uw lot, hoe veeg is thands uw stand;
 Wil God, door 't scholpend nat der stroomen,
 Uw vuigen wrevelmoed ellendig om doen koomen. —

't Zo vast bevoerde water - vak,
 Dat op zyn yz'ren rug de zwaarste lasten dulde,
 En 't warm gevoel van 't hart met kouden schrik vervulde,
 Wen 't yslyk ys-gevaarte aan duizend stukken brak,
 Gedrukt door 't zwaar gewigt der zonden,
 Om 't slugge zondaars-hart Gods wraak-roê aan te kondena

Uw RHIJN en MAAS, uw LEK en WAAL,
 Uw IJssel rukken aan om vaderlandfche ftreeken,
 Hoe zwaar bedykt, bedamd, ter borst . weer in te breeken ;
 Geen hei- of krib- werk helpt, noch ftelt der woede paal ;
 Terwyl een winter- ftorm van 't westen,
 Met donderend gebrul, verfhrikt en veld en vesten.

De vloed voert vaste dammen heen,
 En rukt de dyken los, gebeukt door zwaare fchollen,
 Die tuim'lend tegen hen, en op hun kruinen rollen ;
 De vloed herfchept het land, het grazig land, in zeen ;
 De koren- akker ligt verdronken ;
 Daar 't bezigkouter ploegde, is de aarde als weggezonden.

Zelfs dichte bofchen worden vlot,
 Gevoerd door vlottend IJf ; wie kan die magt weêrfreeven,
 Die in haar vuiften voert den dood van 't veege leven ?
 Ja ; de Almagt fpreekt, ô ja ! op deezen vloed is God.
 Veel-jaarige eiken, hooge dennen
 Bezwijken voor 't geweld, dat hollend aan kooft rennen.

Daar zwicht, en vlucht een laage stulp,
 Van haaren grond gefneên; ginds vallen hooger daaken,
 Met kletterend gedruis, die soms het voer-tuig maaken
 Voor zwemmend ongeluk, dat vruchtloos fchreide
 om hulp;
 Daar houdt het woest geklos der golven
 Het weggevoerde vee in haaren vloed bedolven.

Hier zit verkleumde en bange vrees,
 Door honger uitgeput, op tak en top der boomen;
 Daar doet haar 't wagg'lend dak het fchriklyst noodlot
 fchroomen,
 Dat aan het klóppend hart den hollen afgrond wees;
 Ginds fcheurt de band der echtelingen
 Van één, in 't bruifchend fchuim van gryze water-kringen.

De gade zoekt zyn wedergaê,
 De wedergaê heur vriend, aan haaren fchoot ontdraagen;
 Dan ach! het zwalpend meir was doof voor 't kermend
 klaagen.
 Zelfs 't zuigend wichtje wacht vergeefsch op lyfs genaê;
 't Gefchommeld wiegje, weggedreeven
 Op 't vlot des wreedten vloods, ziet 't fchreiend kindje
 fneeven.

't Van een gereeten ouder - hart

Beweent 't ontroofde kroost, met rood-bekreetene oogen;
 De wees zyn hulp en troost, hem door den stroom onttoogen,
 En klaagt der weezen God het bitter van zyn smart.
 De vaale dood ontziet geen standen,
 Nuhy, op 't hollend ros, het menschedom aan kooft randen.

Het loeiend rund, op dam en dyk,

Verwyt, door 't schor geluid, den sterveling zyn schulden,
 Die 't dryvend Nederland met schrik en ramp vervulden.
 't Berooide land-volk zoekt, in deezen nood, zyn wyk
 By 't medelydend hart der braaven,
 Die naakte leden kleên, en hongerende armoê laaven.

De Steên, door 't bulderend kartouw,

En 's dorpelings gelui ontzet, zien om haar wallen
 Een baare zee op beer, op hoofd, en haven vallen;
 En Gy, myn GORINCHEM! bedreigd met ramp en rouw,
 Dan nog op 't duurst aan God verbonden,
 Kunt ook zyn moogenheên aan 't nageslacht verkonden.

Zyn liefde, door U lang verbeurd,
 Spreekt tot U, in de taal van donderend geklater;
 Zyn roede wenkt U toe, door wind, door ijs en water;
 Och! hoor; God spreekt tot U... zo niet, myn hart betreurt
 Uw lot in 't lot der wisfelingen,
 Belust om 't vlekloos recht, en de eer van God te zingen.

Deeze Zang kan gezongen en gespeeld worden op de wyze, gesteld op het Lied van den Heere SCHUTTE, getyteld de verbranding der eigenliefde, door L. Frischmuth 2° deel pag. 153.

TWEEDE ZANG.

GODS RECHTVAARDIGHEID IN
DEN VLOED GE-EERBIEDIGD.

Hoe gloeit een bos op 't somber aangezicht,
Bevallig schoon der Godsvrucht van den Christen,
Wiens ootmoed voor Gods troon geboogen ligt;
Nu't water- heir met Neêrlands trots moet twisten,
Bepleyten 't recht der Godheid, door de zonden,
Na gunst op gunst, zo lang, zo stout geschonden.

Ja; ed'le schaamte, in 't neêrgeflagen oog,
 Spreekt, op den toon van schuld - belydend klaagen;
 Langmoedig God! myn Vaderland, zo hoog
 Aan U verplicht, voelt billyk uwe flagen;
 Myn Vaderland, by 't gonzend slaan der golven,
 In 't ruifchend diep der zonden - zee bedolven.

Geen tegenweer begrenst den woesten vloed
 Van euvel-daên, die over de oevers stroomen,
 En, door den storm van driesten wrevel - moed,
 Gestuwd, ten top van schaamteloosheid koomen.
 's Lands ranke hulk, door zulk een vloed gedreeven,
 Dreigt onverhoeds op blinde klip te sneeven.

't Gevoelloos hart, gewoon den bliksem - schicht
 Der wraake, is doof voor 't ratelend gedonder
 Van uwe stem, waar voor de menscheid zwicht;
 Van uwe stem van boven en van onder.
 Uw toorne-gloed, in laaie vlam aan 't blaaken,
 Kan 't ys-kout hart des euvelmoeds niet raaken.

En, schoon al de angst het oog naar boven beurt,
En 't lichaam buigt, in drang van tempel-schaaren;
Waar is de man, die eigen schuld betreurt,
In bangen nood van dreigende gevaaren,
Als de oorzaak van de rampen, die ons treffen,
En 't rouwig hart ten hemel op wil heffen?

Ja; zelf-belang beklagt geleden schaaë,
's Lands zwakken staat, en uitgeputte schatten;
Dan ongezind tot 't roepen om genaë,
Volhardt het hart in murmureerend pratten.
's Lands Schild en Schut, 's lands Redder wordt vergeeten;
Thands op den stoel van 't hoog gericht gezeten.

Uw naam, en dienst, uw Euangelij-woord
Durst ongelooft stoutmoedig aan te vallen;
Gods-last'ring zelfs wordt ongemoeid gehoord;
De vyand stormt op *Salems* sterkte en wallen;
Myn Rots en Rust, myn Heiland wordt betreden,
Door 't valsch vernuft van een gewaande reden.

Zyn Godheid, zoen, zyn Midd'laar-liefde en magt,
 De troost en de eer der waare Godegezinden,
 Wordt, in de taal van laagen trots, veracht,
 Ten spyt van hun, die by Hem schuil-plaats vinden;
 Ja; 'tkruis-geloof, en 't nauweget geweeen
 Voor mymery en dweep-zucht uitgekreeten.

De graauwheid ligt gespreid op 'tzuchtend land;
 Daar dartelheid zich tooit in praal-gewaaden,
 By oud en jong, by allen rang en stand,
 Die wulpsche drift, en 'tydel hart verraaden;
 En de oude trouw, de rust en lust van 'tleven,
 Wordt, op dien stroom, van Batoos erf gedreeven.

De heilige eer, aan 't ouderlyk gezag
 Zo naauw gehuuwd, van 'tkinder-hart geweeken,
 Van 't flugge hart, ontaart, van dag op dag,
 Tot onbescheid, en wrev'lig tegenspreken;
 Hoe wrange vrucht wacht Neêrlands tuin van loten,
 Uit zulk een grond, van zulk een stam gesprooten!

De twist-harpy rukt aan met snelle vlucht,
 En slaat verwoed roofzieke klaauw en tanden,
 Daar lieve vreê, en magtige eendragt zucht,
 Der veege rust in trillende ingewanden;
 Nu eigenbaat en wrok, als graage gieren,
 Zo tuk op buit, om onze welvaart zwieren.

't Ontuchtig hart brengt willige offers aan
 Der afgodes van ongetemde lusten,
 Die drieste hand aan 't huuwlyks outer slaan,
 En 't rein gevoel der onschuld stout ontrusten;
 Ja; de eerbaare eer wordt, door de vuilste zonden,
 Voor 't alziend oog, vertreeden en geschonden.

't Meinedig rot, en snoode oneerlijkheid,
 Door logen-lust en laster aangedreeven,
 Daar waarheid-min haar deerlijk lot beschreit,
 Verrukt den steun van 't veilig famen-leeven;
 En goud-zucht spilt te rustloos haare uren
 Om woeker-winst uit 's naastens schaê te puuren.

De Godsvrucht treurt bij de onverschilligheid
 Van 't grooter gros, in plechtig God-vereeren,
 Door twist gekweekt, door onkunde uitgebreid;
 Als kon het God, zijn gunst en hulp ontbeeren.
 Verharding slaapt, bij gierende onweêr-winden,
 Die kiel en schat van 't Vaderland verflinden.

ôZwart taf'reel van Neêrlands laagen staat,
 Gevaar en schuld, geschetst met flauwe trekken
 Van 't diepst verval, en 't zo misvormd gelaat,
 Die 't denkend hart een zorg'lijkst uitzicht wekken!
 Ja; vlekloos God! wij zijn uw gramschap waardig;
 Onze is de schuld; uw vonnis is rechtvaardig.

Al steldet ge ons, als 't grouwlijk *Adama*,
 't Ontmenschte *Zeboïm* voor 't oog der volken,
 Bij 't lang verdiend ontzeggen van genaê,
 Ten brakken grond, en gloênde zwavel-kolken;
 Het wroegend hart moest 't billijk oordeel prijzen,
 En 't streng gericht de schuldige eer bewijzen.

Dan och! verschoon, verschoon, genadig God!
Slaa op ons neêr een oog van vrij ontfermen;
Verhoor 'tgeroep, dat, bij ons deerlijk lot,
Voor uwen troon ootmoedigst aan blijft kermen.
Verhoor, om 'tzoen van uwen Zoon, ons smeeken;
En mogt zijn bloed ter onzer redding spreken.

*Deeze zang gaat of de wijze van
den XVI Psalm.*

D E R D E Z A N G .

DE DANKENDE EN BIDDENDE
CHRISTEN BIJ DE VER-
LOSSING VAN DEN VLOED.

Hoe vloeit myn oog van dankb're traanen;
Daar liefde en magt den doortocht baanen
Voor vloed en ys, die zeewaard vliên;
Uw liefde en magt, ô God der goden!
Waar voor wel eer de wat'ren vlooden,
Toen ge ons uw trouw en hulp deedt zien.

ô Ja! aanbidlyk mededoogen,
 Met onzen veegen stand bewoogen,
 Bedwingt het golvend element.
 Getergde gunst stelt dam en dyken,
 Die voor geen vloed of ys bezwyken;
 Een gunst, die perk noch paalen kent.

In 't woên des storms, en 't slaan der baaren,
 In 't dreigend barnen der gevaaren,
 Riep Neêrlands God tot zonden-leed.
 Die lok-stem was de galm der slagen,
 Op dat berouw naar God zou vraagen,
 Naar God, tot 's zondaars heil gereed.

Gy naamt het reuk-werk der gebeden,
 Die eigen schuld voor U beleden,
 ô Vader! in ontferming aan;
 Daar de ootmoed van uw gunstelingen
 De roede U uit de hand mogt wringen,
 En U beletten voord te slaan.

Dat reuk-werk, door 't geloof ontstookten,
Mogt op den gouden altaar rooken
Van 's Heilands zoen, voor uwen troon;
Dat reuk-werk van aanhoudend smeeken
Kon U het vader-harte breeken,
Om 't offer van uw grooten Zoon.

De hooge schennis van uw rechten
Deed uwe wraak het pleit beslechten,
Door proeven van geduchte magt.
Uw heiligheid, die 't kwaad moet haaten,
Kon ons ten prooi der golven laten;
Dan heeft uit liefde ons leed verzacht.

Och! mogten wy in tyds beseffen,
Dat strengere straf ons land zal treffen,
Wen zonden-lust uw roê versmaat.
Och! dat de redding, thands beweezen,
Ons deed uw ongenoegen vreezen;
Eer feller geesfel-roede ons slaat.

Geef, dat uw liefde ons hart verteder';
Breek hoogtens af; werp sterktens neder;
Dring door den stugsten tegen-stand;
Buig, buig den trots van 'svyands wallen;
Doe zondaars voor uw heil-stoel vallen,
By 't kussen van uw slaande hand.

Laat uw genade-vloed, met stroomen,
Op Neêrlands dorren akker koomen,
Door Pinkster-wind van woord en Geest;
Mogt deeze rijke vruchten draagen,
Waar van uw Godlyk welbehaagen
De bloem voor 't dankend outer leest.

Leer ons den zonden-vloed te duchten;
Die zegen-stroomen tegen vluchten,
Waar op het eeuwig veilig is.
Doe, door dien wind, den storm bedaaren,
Den vloed van snoode driften vaaren
Ten poel van helsche duisternis.

Daal, met uw troost, in bange harten,
Die, by 't gevoel van schaade en smarten,
U klaagen hun gemis en nood.
Vergoed 't verlies, door heil- geschenken;
Doe hen aan 't veilig vluchten denken
Naar JEZUS, 't leven in den dood.

Gun ons eens vrolyk adem- haalen,
By 't middag- licht der zonne- straalen
Van uw bevredigd aangezicht.
Uw zegen stroom' door 's lands belangen;
En doe. U de eer en dank ontvangen,
Aan uwen naam en dienst verplicht.

*Deeze zang is gesteld op de wyze van
ô Kersnacht enz. of op die, welke L.
Frischmuth yervaardigd heeft voor het lied
van den Heere SCHUTTE, genoemd
bittere klagte van een ziel enz. 2 deel
pag. 170.*

De zes volgende Coupletten van den eersten Zang kunnen, ter betere veldoening aan de Regels der Muzyk, dus veranderd worden.

Eerste Couplet.

Aanbiddelyke Majesteit!

Gy heerscht, op vryen wenk van onbegrensd vermoogen,
Door 't ongemeeten rond der wyde hemel-boogen;

Den teugel van 't heel-al stiert Gy, met wijs beleid.

Deeze aarde, een stip van uwe werken,
Doet Ge ook het grootfch bestek van magt en goedheid
merken.

Vierde Couplet.

Gij werd, mijn schuldig Vaderland!

Gewaarschouwd, door een reeks van wel-verdiende plaagen,
Die 't merk van strenger straf, op 't dreigend voorhoofd,
draagen.

Hoe deerlijk is uw lot; hoe veeg is thands uw stand;

Wil God, door 't scholpend nat der stroomen,
Uw vuigen wrevelmoed ellendig om doen koomen.

Vyfde Couplet.

't Zo vast-bevloerde water-vak,
Wen 't, op zijn ijs'ren rug, de zwaarste lasten duld'de,
Het warm gevoel van 't hart met kille vrees vervulde;
Dat ijslijk ijs-gevaarte aan duizend stukken brak,
Gedrukt door 't zwaar gewigt der zonden,
Om 't stugge zondaars-hart Gods wraak-roë aan te konden.

Negende Couplet.

Daar zwicht en vlucht een laage stulp,
Van haaren grond gesneën; ginds vallen hooger daken,
Die zwemmend ongeluk soms 't roerloos voertuig maaken.
Des landmans have en hoev'ziet vruchtloos uit om hulp;
Nu 't woest geklots der flaande golven
Zijn weggevoerde vee houdt in haar vloed bedolven.

Tiende Couplet.

Hier zit verkleumde en bange vrees,
Door honger uitgeput, op tak en top der boomen;
Daar doet haar 't wagg'lend dak het schriklijkst noodlot
schroomen.
Wen 'tkletterend gedruis den hollen afgrond wees,
Werd ginds de band der echtelingen
Van een gescheurd, in 't schuim van grijze water-kringen.

Twaalfde Couplet.

't Van een gereeten ouder - hart
 Beweent 't ontroofde kroost, met rood bekreeten oogen;
 De wees zijn hulp en troost, hem door den stroom onttoogen.
 Elk klaagt der slaande hand het bitter van zijn smart.
 De vaale dood ontziet geen standen;
 Nu hij, op 't hollendros, het menschdom aan kooft randen.

Muzyk-kundigen, ten welker gevalle deeze verandering alleen gemaakt werd: (want anders kunnen de Coupletten, zo als ze eerst gesteld zyn, blyven;) zullen de reden der zelve ontdekken, by 't slot van elk eenen derden regel; daar hier, volgens 't Muzyk, door L. Frischmuth gecomponeerd, eene wachting, en dus, ten minsten, een vol-zin gevorderd wordt; gelyk in de negen overige Coupletten is waargenoomen.

Men houde, by 't zingen en speelen der drie zangen, in 't oog, dat de zachte c, welke in de volgende vocaal, of klink-letter insmelt, moet achterwegen gelaaten worden.

L E E S

Pag.	4	Regel	14	duld'de	voor	dulde.
—	6	—	2	daken	—	daaken.